

Humanismus a renesance

italský humanismus - 15. století

- Kulturní a duchovní hnutí pozdního středověku a raného novověku.
- Období hospodářského a politického vzestupu italských regionálních států a v nich vládnoucích rodů

→ přechod z **COMUNI** na **SIGNORIE**

(Milán – Visconti, Sforza; Ferrara – d'Este; Mantova – Gonzaga; Florencie – Medici; Neapol, Sicílie a Sardinie – Aragonští; Řím – papežský stát, renesanční papežové; Benátská republika).

1454 Mír z Lodi – 40 let

Mecenášství, podpora vzdělanosti a umění

- Giovanni **Pico della Mirandola** (Mirandola 1463 – Florencie 1494) Humanistický učenec s mezinárodním věhlasem; zajímal se mj. také o východní filozofii, o magii a kabalou; věřil, že všechna náboženství a učení lze převést na společný základ.
- *Oratio de hominis dignitate* – *O důstojnosti člověka*; předmluva k zamýšlené disputaci; člověk je nejdokonalejší dílo Boží; bez člověka by svět ztratil smysl; důraz na svobodnou vůli člověka; dílo bývá považováno za „manifest“ humanismu.

DELLA PERONIERE
NAU PANINI

- Lidé touží po slávě, bohatství a individuálním úspěchu.

- Vzdělanci se zajímají o antické písemnictví (literatura, filozofie) – v latině i v řečtině. Vznik moderní filologie.

- (*studia humanitatis*). Latinská a řecká vzdělanost je záležitostí intelektuálních elit.

- **Objev perspektivy** ve výtvarném umění. Objev historické perspektivy.

- **Humanismus laický, světský:** pozemský život není jen přípravou na život věčný, má svou vlastní hodnotu. Důraz na svobodu, ale také na etickou odpovědnost jednotlivce.

- **Humanismus křesťanský:** spojení myšlenek a představ antické kultury a křesťanství; návrat k původním křesťanským hodnotám.

- **Humanismus filozofický:** inspirace antickou filozofií, odklon od středověké scholastiky. Platónismus, Aristotelismus.
- Nový typ vzdělávacích institucí: **akademie** – diskuse vzdělavců, podle vzoru akademie, kterou v Athénách založil Platón (387 př. n. l. – 529 n. l.)
- V roce 1458 byla založena akademie v Neapoli; známá jako Accademia Pontaniana (Giovanni Pontano)
- V roce 1462 byla založena Platónská akademie ve Florencii (Cosimo il Vecchio, Marsilio Ficino; medicejská vila v Careggi; po roce 1492 Orti Oricellari); vliv řeckých učenců, kteří Florencii navštívili nebo zde žili

- **Lyrika**

Petrarkismus (fenomén celoevropský, 14.-15. st., Wyatt, Howard, Shakespeare v Anglii, Francie – Ronsard a Pléiade, Katalánsko – Jordi de Sant Jordi, March, Španělsko - Góngora), Itálie: Boiardo, Poliziano, Lorenzo il Magnifico, Vittoria Colonna, Gaspara Stampa, Michelangelo Buonarroti)

Otázka italského jazyka:

Pietro Bembo: Petrarca – model pro lyrickou poezii, Boccaccio – model pro prózu; *imitatio*; 1525 *Prose della Volgar lingua*

- **Próza**

novely: Giovanni Fiorentino (*Il Pecorone*), Matteo Bandello, Masuccio Salernitano (*Novellino*), Giovan Battista Giraldis Cinzio (*Ecatommiti*)

traktáty: Leon Battista Alberti (*De statua, De re aedificatoria, De pictura*), Leonardo da Vinci (*Trattato della pittura*)

- **Epika – Rytířský epos**: Luigi Pulci (*Morgante*), Matteo Maria Boiardo (*Orlando innamorato*), Ludovico Ariosto (*Orlando furioso*)